

PRAVICA

Glasiilo krščanskega delovnega ljudstva

Izhaja vsak četrtek popoldne; v slučaju praznika dan poprej — Uredništvo: Ljubljana, Stari trg 2/1 — Nefrankirana pisma se ne sprejemajo

Posamezna številka Din 1-50 — Cena: za 1 mesec Din 5-,-, za četrt leta Din 15-,-, za pol leta Din 30-,-; za inozemstvo Din 7-,- (mesečno) — Oglasi po dogovoru

Oglasi, reklamacije in naročila na upravo Jugoslovanske tiskarne, Kolportajni oddelak, Poljanski nasip št. 2 — Rokopis se ne vrača

Volitve v narodno skupščino so končane in so prinesle v Sloveniji zmago Slovenski ljudski stranki, v državi pa radikalno-demokratskemu bloku. Socijalistične stranke in struje vseh vrst, med seboj razcepiljene in v ljutem boju, so si od 315 mandatov narodne skupščine priborile — in še to po slučaju — 1 mandat. Ideja socialnega napredka, delavske socialne zakonodaje in varstva delavskih pravic je zastopana edino po 20 poslancih Jugoslovanskega kluba. Če bi bili delavci mesto brezupnih kandidatov socialne demokracije in tako zvanega delavsko-kmečkega bloka volili SLS, bi ta imela lahko najmanj še dva poslance, kajti ugotovljeno je, da so mnogi socialni demokratje v Ljubljani volili kandidata SDS, kakor tudi po drugih krajih. V tem slučaju bi bilo stališče Jugoslovanskega kluba, ako vstopi v vlado, še trdnjše, kolikor se tiče delavskih zahtev, ker bi se lahko vedno skliceval na to, da ima za seboj celokupno delavstvo Slovenije in posebno tudi Jugoslavije, ker je le v Sloveniji delavstvo v resnici organizirano, drugod pa politično, kakor so dokaz volitve, sploh nič ne šteje — pa naj bo desničarsko ali levičarsko. Kvečjemu se bo lahko velekapitalistična SDS ponašala, da zastopa tudi — marksistični socializem!

Do tako absurdnega položaja so marksistični voditelji s svojo zavoženo politiko pritrjali delavstvo v Jugoslaviji. Pokazali so, da jim je več za nesmiselni protiklerikalni boj, kakor za dejanske koristi delavskega stanu. Ne socialdemokratski, ne bernotovski in komunistični voditelji niso želi nobenega dobička od tega, da vlečejo delavstvo vsak na svojo stran. Velikanski minus marksističnega delavskega pokreta se ne kaže samo v številki 1:315, ampak tudi v strahovitim moralničnem udarcu, ki ga je dobil pri teh volitvah, v upadku njegovega ugleda in popolni brezmočnosti.

To zopet jasno dokazuje, da je zadnji čas, da se izpametujejo marksistični kolovodje ali pa delavstvo samo. Rešitev delavstva je v razumni, pozitivni, ustvarjalni politiki v smislu dejanskih pridobitev za delavski stan in v sodelovanju na izgraditvi in izpolnitvi demokracije v naši državi. V to svrhu bi moral delavski stan, naj bo te ali one politične orientacije, sodelovati; negativistična, revolucionarna, utopistična in demagoška politika pa bo doživela še večji krah nego ga je že in delavski stan pomagala le še bolj potisniti nazaj, mesto narobe.

Krščanski socializem nudi edini temelj, na katerem bi se moglo delavstvo združiti. Krščanski socializem združuje, materialistični ali »razredni« socializem ga, kakor vidimo, le razdvaja. To neizpodbitno govori dejstva. Krščanski socializem daje tudi več poguma pravičnem boju za gmotno in duhovno osvoboditev delavskega stanu, ker korenini v veri v večno pravico, razredni socializem ne pozna nič večnega in neizpremenljivega. Razredni socializem je otrok kapitalizma, krščanski socializem je pa tudi po duhu popolnoma antikapitalističen tako po načelih kakor po metodah.

Krščanskosocialistično delavstvo se je v tem volivnem boju sijajno izkazalo in Ljubljani in na deželi. Stehern krščanskosocialistični delavec je šel na volišče za SLS z navdušenjem in neomajno zvestobo. V njej se hoče tudi zanašati udeleževati v zvezi s kmečkim ljudstvom in ostalimi socialno koristnimi stanovi, ki želijo krščanskega družabnega reda. Krščanski socialisti niso nobeni nergaški puntarji, ampak pozitivni sodelavci v smislu dejavnega, praktičnega, resnično socialnega krščan-

stva. To bodo vedno tudi ostali in svoje vrste množili v soglasju z vsem slovenskim krščanskim ljudstvom in njega zastopstvom.

Izid volitev.

Volitve 11. septembra za izvolitev 315 poslancev za narodno skupščino so dale v celi državi sledeči izid (številka v oklepaju pomenjajo število poslancev pri volitvah 8. februarja 1925): SLS 20 (20), radikali 112 (140), Davidovičevi demokrati 61 (36), Radičeva Hrvatska seljačka stranka 60 (68), Pribičevićeva Samostojna demokratska stranka 23 (22), Spahovi muslimani 18 (15), zemljoradniki 9 (5), Trumbičevi hrvatski federalisti 2 (0), Hrvatska pučka stranka 1 (0), Puceljeva slovenska kmečka stranka 1 (1), slovenski socialisti 1 (0), Drljevičevi črnogorski federalisti 1 (3), Mažari 1 (0), Nemci iz Vojvodine 6 (5).

V Sloveniji je izid volitev sledeči: SLS 20, SDS 4, SKS 1, socialisti 1, skupaj 26 poslancev. — V volivnem okrožju Ljubljana—Novo mesto je izid sledeči: Volivnih upravičencev je bilo 107.644. Volilo jih je 72.729. Ti so oddali dr. Korošcu 47.370 glasov, Žerjavu 10.135, socialistom 1820, za komuniste 3505 glasov. — V volivnem okrožju Maribor—Celje je bilo volivnih upravičencev 151.323. Volilo je 94.267 volivcev. Dobili so: dr. Korošec 54.289 glasov, dr. Pivko 12.820, socialisti Petejan 6294, Nemeč dr. Mülheisen 5752, radikal dr. Ravnik 4883, Stjepan Radić 4577, komunist Mörderdorfer 4409, Zagorski 417 glasov. — Ljubljana-mesto je imela 15.126 volivnih upravičencev. Glasovalo je 10.101 volivcev. Izid je bil sledeči: dr. Korošec 4581, dr. Kramer 4604, socialist Kitak 438, komunist dr. Lemež 478 glasov.

Po glasovih je izid v celi Sloveniji sledeči: volivnih upravičencev 274.093, volilo jih je 177.097. SLS je dobila 107.240 glasov (a) pri oblastnih volitvah 23. januarja 1927 96.309 glasov, b) pri skupščinskih volitvah 8. februarja 1925. leta 105.302], Samostojna demokratska stranka 26.289 (a) 26.760, b) 23.669], Slovenska kmečka stranka 14.472 (a) 20.913, b) 32.875], ostale stranke 28.965 (a) 22.760, b) 22.142].

Ako primerjamo dosedanje volitve, dobimo za glavne stranke sledeče zanimive številke: Prve volitve so bile 1920, ustavotvorna skupščina je štela 419 poslancev. Pri volitvah 1923 313 poslancev, 1925 in 1927 pa 315 poslancev (I. volitve leta 1920, II. leta 1923, III. leta 1925, IV. leta 1927):

Radikali: I. 91, II. 108, III. 142, IV. 112 poslancev. — Demokrati: (Davidovičevi in Pribičevićevi skupaj) I. 92, II. 51, (Davidovičevi zase) III. 37, IV. 61; (Pribičevićevi zase) III. 22, IV. 23. — Radičeva Hrvatska seljačka stranka: I. 50, II. 70, III. 69, IV. 60. — Slovenska ljudska stranka: I. 27 (skupaj z Bunjevci in Hrvatsko pučko stranko), II. 24, III. 20, IV. 21. — Muslimani: I. 24, II. 18, III. 15, IV. 18. — Zemljoradniki: I. 39, II. 11, III. 4, IV. 9. — Nemci: I. 0, II. 8, III. 5, IV. 6. — Socialisti: I. 10, II. 2, III. 0, IV. 1. — Črnogorski federalisti: I. 0, II. 2, III. 3, IV. 1.

Vsega skupaj je v državi glasovalo 2.294.352 volivcev (63 odstotkov). Količnik znaša 7283. Radikali so dobili 734.122 glasov, demokrati 375.789, radičevci 381.370 (od zadnjih volitev so padli za 150.000 glasov), samostojni demokrati 202.127, zemljoradniki 146.425, muslimani 128.386, Korošec (skupno z dr. Baričem) 139.932 (1925 123.813), Hrvatski blok 48.526, Nemci 48.082, komunisti 42.866, socialisti 23.477, republikanci 5907, Mažari 4232, ostale stranke 12.094.

Zahtevajte „PRAVICO“ po vseh gostilnah in javnih lokalih, posebno še v industrijskih krajih!

Političen pregled.

Nov tečaj v naši notranji politiki se je začel 11. decembra 1926 s smrtjo Nikole Pašiča. Od takrat dalje je zadobil boj med pošteno in nepošteno politiko resnejše lice, ki je obetalo, da se bo naša notranja politika okrenila na boljše, novo pot. Z nedeljskimi volitvami, dne 11. septembra, se je končala prva in odločilna bitka. Zmagalo je poštenje. Sicer ta zmaga še ni popolna, toda je tako mogočna, da ne bo mogoče več nazaj na stara pota korupcije in zatiranja.

Nedeljske volitve so bile v Jugoslaviji prve, ki so bile svobodne. V Sloveniji do malega niti čutili nismo, da smo v volivnem boju. Tega so se volivci tudi zavedali. Povsod so ostali zvesti Slovenski ljudski stranki, ki bo šla prihodnje dni v vlado in s svojim delom poplačala zaupanje volivcev.

Dosedanji teroristi, samostojni demokrati, so z največjo težavo obdržali svoje postojanke. Poleg tega se jim je posrečilo dobiti ljubljanski mandat. Dejstvo, da je ljubljanski mandat prešel v roke kapitalistične in korupcionistične samostojne demokratske stranke, je najžalostnejše poglavje za našo tako zvano napredno inteligenco in tisto nezavedno socialistično delavstvo, ki se je dalo speljati na ta lim. Stranka, ki ima na vesti propad Jadranske in Slavenske banke, ki je pri zadnjih volitvah izvajala naravnost strašen teror, mučila ljudi, preganjala uradništvo in delavstvo, gospodarsko oškodovala slovenski narod za težke milijone, ta stranka se je polastila ljubljanskega mandata. Volivci, ki so ji oddali svoj glas, in tisti volivci, ki so ostali doma, ne da bi šli volit dr. Korošca, služijo vso brezobzirnost.

Pri nedeljskih volitvah so propadli tudi številni tako zvani pašičevci. Med njimi je Marko Trifković, predsednik bivše narodne skupščine. V preteklem volivnem boju je silno ostro nastopal proti vladi in povsod agitiral za to, da volivci glasujejo za druge protivladne kandidate. Marko Trifković je bil resen kandidat za ministrskega predsednika. Ker sedaj ni bil izvoljen, bo za dalje časa odpotoval iz države. Najbrž se bo sploh umaknil iz političnega življenja.

Nadalje tudi niso izvoljeni bivši predsednik finančnega odbora dr. Radonjić, bivši minister za vere dr. Voja Janjić, bivši prometni minister dr. Velizar Janjković, bivši minister Slavko Miletić in poslanec Ranko Trifunović, Jovan Cirković in Ljuba Popović. Propadlo je še več pašičevcev, toda ti so bili najbolj znani poslanci-pašičevci.

Novoizvoljeni radikalni poslanci bodo ustanovili enoten radikalni klub in bodo nastopali složno. Tako bo ostala radikalna stranka v sedanjih prenovljenih obliki in očiščenem položaju enotna.

Samostojni demokrati so radi izida volitev silno poparjeni. Zadnje dni pred volitvami je njih časopisje vsak dan napovedovalo popoln polom Vukičevića in dr. Korošca. Trdili so, da bodo dobili v Sloveniji 10 poslancev, drugod po državi pa 40. Pribičević je že pred razpisom volitev priredil po državi okrog 200 shodov. Vse njihove napovedi so se izkazale kot lažno varanje volivcev. Zato pač sedaj ne morejo drugače prikriti svojega strašnega poraza v svobodnih volitvah kot da vpijejo po svojem časopisju o teroru, čeprav vsi vemo, da so bile to prve popolnoma svobodne volitve v Jugoslaviji. Samostojna demokratska stranka je bila in ostane stranka, ki se na najbrezvestnejši način poslužuje laži in varanja.

In boj je dokončan: strli smo glavo korupcionističnemu zmagaju v državi! Sedaj nas pa čaka boj doma v Sloveniji: iz javnega življenja je treba iztrebiti zastrupljanje, političnega ozračja po strankah, ki so nasprotne Slovenski ljudski

stranki. Ravno v Ljubljani niso prišli nasprotniki dr. Korošca z nobenim dokazom, ampak s samimi zavijanji, lažmi, potvarjanji. Razpaljevali so nerazsodne in lahkoverne, politično manj izšolane ljudi z brezvestnimi, popolnoma zlaganimi in izmašljenimi stvarmi. Tega mora biti konec.

Velik polom je doživel Stjepan Radić. Napovedal je, da bo dobil sto mandatov, dobil jih je pa 60. Teh 60 mandatov je dobil le po krivdi volivnega reda, ki štiti velike stranke. Na glasovih je pa silno zgubil. Leta 1925 je dobil 545.466 glasov, sedaj je dobil 381.370 glasov. Največ je zgubil v Sloveniji, Medjimurju in Slavoniji.

Pribičević je v Srbiji in Dalmaciji popolnoma propadel. Pri teh volitvah ni v Srbiji dobil nobenega poslanca več.

Imperializem.

Imperializem je ali gospodarsko ali pa politično stremljenje posameznih narodov podvreči si druge narode in jih gospodarsko izrabiti ali jih raznaroditi (za prvo kolonijalne države, za drugo Italija). Največkrat vodijo gospodarski razlogi velike narode k temu. Velika industrija hoče gotovega trga. Tako gleda Anglija, da ostane Kitajska vedno razrovana, vedno v vojni, da si ne bo mogla zgraditi lastne industrije, da si ne bo mogla gospodarsko opomoči, da bo ostala čimdalje v njeni gospodarski in s tem seveda tudi politični odvisnosti. Koncesije so izhodišča angleškega vpliva. Zato take imperialistične države tako enérgično pobijajo vsako težnjo kolonijalnih narodov po svobodi (indijska in boksarska vstaja, burska vojna, po svetovni vojni upor Sircev in Kabilov). Zato imperialističnim narodom ni do tega, da bi se kolonijalni narodi kulturno razvili, ker vedo, da jim kulturno zaostala plemena ne bodo nevarna, ker se pač svojih pravic ne bodo zavedali in si pomagati ne bodo znale. Kolonijalni narodi so samo zato na svetu, da imajo tlačitelje nad seboj, ki jih izžemajo.

Ne nastajajo vojne radi intrig posameznikov. Imperialistični duh je kriv. Poganski nacionalizem in ekonomska ekspanzija (tudi nacionalna ekspanzija ima vedno ekonomsko jedro), ta žene svet v krvavo borbo. Vojna je malokdaj pravna, samo v obrambi. Svetovna vojna je bil obračun imperialističnih teženj raznih velikih držav. Radi tega obračuna je bilo uničenih milijon nedolžnih življenj in uničenih milijone gospodarskih dobrin, vse to za svetovno prvenstvo.

Svet se suče samo krog nekaj tečajev. To so oni veliki narodi, velike države, katerim niso udinjane samo kolonije, temveč tudi manjše države, katerim one določajo zunanjo politiko, ščujejo eno na drugo, da jih je lažje politično in gospodarsko izrabljati in z njimi kot z drobim plačujejo svoje velike račune. Za manjše države obstoja koruzno strašilo — Društvo narodov, za večje ne. Kadar bo zopet šlo za svetovno prvenstvo, tedaj ne bo Društvo narodov društvo za mednarodni mir, temveč društvo za mobilizacijo narodov, seveda pod vodstvom imperijev.

Taki smo krščanski narodi! Koliko smo boljši od poganov? Njim je orožje izdelovala obrt, nam ga dela veda: oni so pobijali sovražnika, mi z njimi še nedolžne žene, otroke in starčke s plinom, gladom in bombami. Ali so to krščanski narodi, ki so potvorili Krstusov zakon ljubezni v zakon uničevanja? Ali so to krščanski narodi, ki samo hlepe po tuji zemlji in tujih dobrinah, ki s pogansko brezobzirnostjo teptajo njih najpreprostejše pravice?

Brez zakona ljubezni ni krščanstva! Pojmovanje države in naroda brez tega zakona je pogansko in nujno zavaja človeštvo v medsebojno uničevanje. Družba mora zopet postati krščanska, ne kr-

ščanska tako kot je, vsa omegljenjena s formalnim krščanstvom, brez vsebine! Kristusovega krščanstva hočemo, pa bo po njem zrastle nov rod in z njim nov družabni red.

o državnem prometnem osebju. Zahtevamo, da se pobiranje te pristojbine ukine in da delavnica, oziroma generalno ravnanje sprejema te prošnje brez kolektivne. — Zakaj je vsepovsod dvojna mera?

Predložitev legitimacij. Ravnanje opozarja z okrožnico št. 37 z dne 1. IX. 1927 vse svoje osebje, da brez poziva vedno predloži svoje legitimacije, ko kupuje pri potniških blagajnah vozne listke, kakor tudi pri vseh revizijah na vlakih. O tem naj se obveste tudi družinski člani, da ne bo nepotrebnih posledic. S tem se olajša služba revizijskega osebja in pospeši razprodaja voznic listkov pri potniških blagajnah.

Vendar enkrat! Po dolgem čakanju in ugriranju so vendar 9. septembra dospeli vložki k legitimacijam za družinske člane osebja delavnice državnih železnic v Mariboru. Dočim je ljubljansko ravnanje izvršilo to obvezo že julija, je iz »daljnega« Belgrada komaj došla rešitev eden in pol meseca pozneje. O Belgrad, kako si daleč!

Stanje osebja na državnih železnicah v naši državi. Po podatkih, ki jih je zbralo ministrstvo, je bilo 1. maja 1927 v železniški službi: 8198 uradnikov, 15.408 zvačnikov, 2635 služiteljev, 2134 pomožnega osebja in 37.131 delavcev. Torej skupno 65.506 oseb.

Zahvala. Podpisani se najiskreneje zahvaljujem za podporo v znesku 100 dinarjev, katero mi je nakazala centrala PZ v Mariboru ob priliki mojega zdravljenja v bolnici. Priporočam to organizacijo vsem tovarišem, ker le v slogi in edinosti je moč kot tudi pomoč. — Fala, avgusta 1927. — Jakob Podkrižnik, trgovni delavec.

Komercializacija naših železnic.

Ministrstvo za promet namerava v zmislu pooblastila člena 25 finančnega zakona za leto 1927/28 izvesti s 1. januarjem 1928 reorganizacijo državne železniške uprave na komercialni podlagi. Ministrstvo za promet ima baje že izdelan načrt te navedbe, oziroma reorganizacije, ter ga je poslalo vsem železniškim ravnateljstvom v proučevanje. Iz tega razloga se namerava meseca septembra ali oktobra sklicati v Belgradu velika anketa, na katero se bodo povabile tudi gospodarske korporacije, med temi tudi Trgovska, obrtna in industrijska zbornica.

Naj tudi mi povemo k temu svoje mnenje. Zadnja leta se je vsepovsod opazalo, da železniški promet vedno bolj nazaduje, dohodki pa zmanjšujejo, čeprav se niso nikjer izdatki povečali, nasprotno se je prav občutno reducirala plača, posebno še nižjim uslužbencem. V dnevnem časopisu se je često omenjalo to vprašanje, toda kako to železniško katastrofo preprečiti, ni omenil skoro nihče. Ako hočemo to stvar v resnici preprečiti, moramo začeti s temeljitim zdravljenjem in to pri korenini. Videli bomo, ako bodo tam te »injekcije« pomagale, bodo še tem sigurneje pomagale tudi na drugih mestih. Načelna »zdravila«, ki bi prav gotovo mnogo pripomogla k ozdravitvi naših razmer so, da bi se moralo v prvi vrsti osebje boljše pla-

čati, da bi njega prejemki bili primerni današnji draginji in da bi lahko vsak uslužbenec ali delavec živel svojemu stanu primerno. Ako opazujemo naše železničarje na progi, se nam zdi, da niso to več tisti ponosni ljudje, kot so bili nekdanj, ampak le nekaka »mašina«, ki dela avtomatično le tako dolgo, dokler se popolnoma ne izrabi ali sploh ne razbije. Ali je potem čudno, da se od te človeške mašine ne pričakuje tisti uspeh kot se ga je želo prej, ker življenjska moč je izčrpana, a nove si vsled pomanjkanja primarne hrane ni mogoče pridobiti. Rezultat tega je, da trpi s tem na eni strani uprava sama, na drugi strani pa delavec in njegova družina. Naš princip je, da se mora vsako delo primerno plačati.

Pa pojdemo k drugemu delu tega zdravljenja naših železnic. Marsikomu je znano, v kakšnem stanju se nahajajo naše proge. Prej proge prvega razreda, danes so sposobne komaj še za tretji razred. Pravijo, da ni kredita. Mi pa izjavljamo, da bi bilo kredita dovolj, vsaj za nujne stvari, ako bi se gospodarilo bolj previdno. Slučaji, da se tračnice trgajo iz stranskih tirov in se polagajo na glavne tire in te, ki so že popolnoma izrabljene, polagajo nazaj na stranske tire, so obzalojanja vredni, ker se s takim delom ničesar ne prihrani, ampak se mora na ta način gospodarstvo popolnoma uničiti. Tudi pri popraviljanju voz se dogaja isto. Z naših voz so se odzemale posamezni deli, s katerimi so potem popravljali tuje vozove, katere so morali vrniti v dobrem stanju. Zahtevamo, da se nabavlja za železnico vedno nov in dober material in se ne sme vsepovsod gledati na najnižjo ceno, ker predobro poznamo naš pregovor, da je poceni blago drago, ker je ničvredno. Ali je pametno gospodarstvo, da se tračnice premenjavajo, a kmalu je treba novih? Da se z enega voza vzame del in ga vstavi v drug voz, prvi voz pa popravi s slabim materialom? Mislimo, da to še dolgo ne bo pametno gospodarstvo! Za denar, kar stane dvojno delo, se dobi dober material, pa bo še ostalo. In pri tem bo še material nov, ne pa star, že izrabljen.

Vse tiste gospode, ki bodo sodelovali pri razpravi o komercializaciji, prosimo, da delajo res v zmislu za izboljšanje železnic in da si osvoje načelo organizacije bivših avstrijskih in južnih železnic, ki so se izkazale po večletnih preizkušnjah.

Razmere v kemični tovarni v Medvodah.

Kaj vse mora pretrpeti delavstvo v tovarni za olje in barve Medič in Zankl v Medvodah, presega vse meje in se niti ne da zapisati. Kar se godi v tej tovarni, je menda še hujše kot v kočevskem rudniku. Ne samo, da se gazijo zakoniti predpisi o zaščiti delavstva, da se izvaja najhujši teror, da se gode materijalne krivice, ampak se delavstvo od ljudi, ki pravijo, da so izobraženi, satansko ironizira, vsevprek zmerja in psuje. Delavstvo samo se že sprašuje: »Ali smo sploh še ljudje, da se z nami postopa slabše kot z živino?« »Izobraženi« gospodje kažejo s takim nečloveškim ravnanjem in ostudnim govorjenjem, da so vse prej kot izobraženi in da mi delavski in kmečki »buteljni« na tako izobrazbo pljunemo. To je eno.

Drugo so vse krivice in nezakonitosti, ki se gode. V tovarni se dela noč in dan. Dela se skupaj deset in še več ur, ne da bi se podjetje prej pravilno obrnilo na delavstvo in ga vprašalo, ali je pripravljeno delati nadure. Glavno pa še pride. Za te nadure se ne izplačujejo nikaki procenti. Samo za slepilo so primaknili gospodje k normalnim uram nekaj par, kot bi se hoteli iz delavstva naravnost morčevati. Pa še te mizerne plače! Vprašamo gospode, kaj naj naredi delavka s svojimi 140 Din, ki jih zasluži na teden? In delavci so skoro ravno na istem.

Pri vsem tem pa je še delo samo skrajno nezdravo, tako, da človek v najboljšem zdravjem ne vzdrži pri njem dvajset let. Ako je tako »srečen«, da vzdrži, ga je po tolikih letih le še kost in koža. Ne samo nezdravo, tudi naporno je delo, zlasti še za ženske. In kaj si včasih poleg vsega še mislijo naši gospodje? Delavcem ne puste niti zakonitega opoldanskega odmora, ampak jih takoj, ko pokosijo, zopet naženejo na delo. Ako to ni višek nečloveškega postopanja, potem ne vemo, kako naj to imenujemo.

Jugoslovanska strokovna zveza.

Zveza tovarniškega delavstva.

Jesenice. Seja SZTD se bo vršila v ponedeljek 19. septembra ob 8 zvečer v običajnih prostorih z važnim dnevnim redom: reorganizacija JSZ. Člani se pozivljejo, posebno mlajši, da poravnajo zaostalo članarino ter jo v nadalje redno plačujejo. — Predsednik.

Planina pri Rakeku. V nedeljo, dne 18. septembra ob 4 popoldne se bo vršil v gostilni tov. Faturja strokovni sestanek tukajšnjega lesnega delavstva. Na sestanku, na katerega se vabijo tudi še neorganizirani delavci, bomo razpravljali o položaju lesnega delavstva, o razmahu organizacije in o bodočem delu. Tovariši delavci! Na lastni koži občutite, da se naš položaj dan za dnem slabša in da je naša življenjska eksistenca v nevarnosti, zato je edina rešilna pot ta, da gremo kompaktno v organizacijo, katere namen je zboljšati naš bedni položaj in nam izvojevati tiste pravice, ki nam gredo. Na sestanku bo poročal strokovni tajnik iz Ljubljane.

Količevo. Že od vsega početka dalje je bila Bonačeva tovarna papirja na Količevem strah in izkoriščanje zaposlenega delavstva. Za preganjaško, težko in pa zdravju škodljivo delo prejema to delavstvo nesramno nizke plače tako, da ne zasluži niti za potrebni kruh, ne glede na vse druge neizogibne življenjske potreščine kulturnega delavstva. Delavstvo je trpelo ter čakalo, da bodo gospodarje vendar le izprevideli, da je tako izkoriščanje prehudu. Toda kapitalistična bisaga ni hotela biti polna, položaj delavstva pa se je slabšal in tako je delavstvo uvidelo, da zastoj čaka milosti od kapitalista in njegovih priganjačev, zato je bilo prisiljeno poslužiti se samoobrambe. Ko je bilo delavstvo organizirano, je začelo povpraševati, kje so njegove pravice, kje je zakon o zaščiti delavcev in slednjic, kje so varstveni in higijenski predpisi. Tedaj pa se je zgodilo to, da so potom nekaterih izdajalcev, namreč iz delavskih vrst, odpustili dva delavca in tri delavke, katere so smatrali tovarni najbolj nevarne. Padle so žrtve, ker je kapitalist več kot zakon, ker je laž in krivica hujša kot resnica in pravica. Hlapci kapitalizma so si umili roke, delavstvo pa je zgubilo vero v samega sebe. Toda boj še ni končan! Zahtevamo najenergičneje, da oblastna Inšpekcija dela, katera ima celo zadevo v rokah, odredi, da se vzroki odpuščenih natančno preiščejo, da se takoj ukine vsako čezurno delo in da se tovarno kaznuje za vse kršitve zakona, jo tako prisili spoštovati delavsko zakonodajo in da se popravi prizadetim krivica. Dokler se to ne bo zgodilo, ne bomo mirovali, četudi se poslužimo najvišje inštanice. Delavstvu pa tole: V boju za pravice in za človeka vredno življenje, kar vam Bonačeva tovarna noče priznati in ne dati, so padle čisto nedolžne žrtve. Zato je dolžnost vas vseh, da tem žrtvam stojite ob

strani ter jih moralno in gmotno podprete. Zavedajte se, da brez žrtve ni uspehov in da brez borbe ni zmage. Prepričani smete biti, da te žrtve niso padle zastonj, kajti prej ali slej bo pravica zmagala krivico. Tistim pa, ki ste omagali v tej borbi morda iz bojazni pred kapitalizmom in njegovimi hlapci, morda iz nezavednosti, pa svetujemo, da nastavite še drugo stran, kadar boste zadostj tepeni po eni, kajti samo tako mazio vas bo naučilo spoznati samega sebe in svoje pravice.

Lesec. Kakor smo že svoječasno poročali, je tovarna verig d. d. v Lescah napovedala znižanje akordnih plač, pri tem bi bilo močno prikrajšanih okoli 20 delavcev in delavk. Naši socialdemokrati so tedaj izjavili, da ne bodo v tem oziru ničesar ukrepali, pozvali pa so nas krščanske socialiste, da naj mi pokažemo, kaj znamo. Naša organizacija bi bila tudi brez tega poziva socialdemokratov podzvela vse potrebne korake, da bi se delavstvu odvzeto vrnilo, ker si to šteje v dolžnost, ne pa v strankarske namene, kot to delajo vedno naši marksisti. Na prizadevanje naše organizacije je tovarna nameravane redukcije akordnih plač opustila. Sodrug Urankar naj bo sedaj uverjen, da krščanski socialisti ne bomo njega vprašali za dovoljenje, kdaj smemo nastopiti za delavske koristi in mu povemo, da smo in bomo ostali vedno pripravljene, kadar bodo interesi delavstva v nevarnosti. Urankarjeva namera se tokrat ni posrečila, namreč, da bi našo organizacijo spravil s površja, zato mu svetujemo, da s takimi nakanami ne hodi več med tukajšnje kovinarje, ker je tudi to pot jasno pokazal, da njegovi organizaciji ne gre za dobrobit delavstva, pač pa za strankarske koristi. Delavci! Vi pa, kateri znate pošteno misliti in stvarno presojeti, pa imate sedaj najboljšo priliko, da spoznate pravo ali nepravo delavsko organizacijo. In če vam je na tem, da se vaš položaj zboljša ali vsaj ne poslabša, potem vam ne preostaja drugo, da obrnete hrbet demagogu in pristopite v vrste tiste organizacije, ki se s poštenimi nameni bojuje za vaše pravice in interese.

Železničarski vestnik.

Dvojna mera. Vložke k legitimacijam rodbinskih članov delavstva je ljubljansko ravnanje razdelilo že meseca julija. Delavstvo v delavnicah državnih železnic v Mariboru pa še danes, v septembru, nima teh vložkov. Zakaj je moral plačati delavstvo za te vložke pristojbino 1 Din vnaprej, ko pa teh vložkov ne dobi? Izgleda, da generalno ravnanje nima kredita in je moralo dobiti od delavstva denar za tisk teh vložkov. — Dalje mora delavstvo v delavnicah vsako prošnjo za prosto vozovnico, ki mu po zakonu pritiče, kolekovati s kolkom za 5 Din. Ta obremenitev je krivična in nasprotuje členu 112 zakona

New York v številkah.

New York ni le največje mesto Združenih ameriških držav, ampak tudi največje mesto sveta. V tem oziru je prekosil London, ki je bil cela stoletja največje mesto. New York šteje 8 milijonov prebivalcev, London za pol milijona manj.

New York je bil ustanovljen pred 300 leti, sedaj pokriva ozemlje, ki meri 318 angleških kvadratnih milj.

Glasom statistike se rodi v New Yorku na uro 17 oseb, 8 oseb jih umre, sklene se pa 18 zakonov. Največji trg Columbus Circle prevozi dnevno 50.000 avtomobilov in drugih voz, po trotoarjih pa se premika dnevno 113.000 pešcev. Od newyorških prebivalcev je rojenih 2 milijona v inozemstvu.

Wall Street je svetovni bančni center. Promet newyorških bank znaša letno 215 milijard dolarjev, trikrat toliko kakor londonskih bank. Newyorški izvoz in uvoz znaša letno 3.2 milijardi dolarjev, hranilne vloge pa znašajo 2.7 milijard dolarjev. Mestna uprava stane letno 376 milijonov dolarjev in zaposluje

94.000 upravnih uradnikov. Od teh 13.450 policijskih uradnikov. Poleg tega 7000 ognjegascev in 8100 cestnih pomočarjev. Najvišje poslopje je stavba Woolworth, ki meri 792 čevljev.

Dolžina obrežnih naprav znaša 578 angleških milj s 775 pomoli. Obrat v pristaniščih znaša dnevno 17 milijonov dolarjev, vsak dan je javljenih 100 ladij. Od vsega izvoza Združenih ameriških držav gre 43%, od uvoza 53% skozi newyorško pristanišče, ki je tako veliko, da bi našlo v njem prostora šest največjih evropskih pristanišč. 210.000 turistov zapusti letno to pristanišče, newyorška vozila pa prevozijo med posameznimi mestnimi deli 250.000 oseb dnevno.

Oba centralna kolodvora — Grand-Central in Pennsylvania-Terminal — sta najboljše na celem svetu.

Grand-Central je stal 115 milijonov dolarjev in ga dnevno pasira 40 milijonov pasazerjev. Promet v mestu prekrbujejo zračne, cestne in podzemeljske železnice.

New York je tudi največje industrijsko mesto v Združenih državah in pro-

ducira več kakor Chicago in Filadelfija skupaj.

V New Yorku je 550 javnih šol. V občinskih šolah se poučuje 1 milijon otrok. Davek za ta pouk znaša letno 100 milijonov dolarjev.

Newyorška biblioteka obsega 1.5 milijona knjig in je vsakomur dostopna. Mesto ima 184 gledališč in 577 kin. Gledališča obiskuje dnevno 1 milijon oseb.

V mestu je 122 damskih veletrgovin. Deset od teh izkazuje letnega prometa čez 10 milijonov dolarjev. Newyorške dame porabijo letno za obleko 260 milijonov dolarjev, za milo, dišave, šminke itd. 200 milijonov, za dragulje 140 milijonov, za kožuhovine 70 milijonov dolarjev.

V mestu je 1500 hotelov z 275.000 posteljami, petkrat toliko kakor v Parizu. Cerkev je 1500.

V New Yorku je 1.400.000 katolikov, 1.500.000 judov in 2.750.000 protestantov.

Sv. Patricika katedrala ima sedežev za 4500 vernikov. Končno je v New Yorku še 216 bolnišnic, v katerih je prostora za 45.000 bolnikov.

Pa ne samo, da se gospodje norčujejo iz nas delavcev, britlj hočejo norce tudi iz naše organizacije. Gospodom povemo enkrat za vselej, da mi delavci sami vemo, zakaj smo organizirani, in ni treba, da bi nas oni poučevali, prav tako pa tudi ne pustimo, da bi se tako »kvalificirani« ljudje norčevali iz naše organizacije! Povemo tudi, da ves teror in nasilje, ki se izvaja nad delavstvom, ne bo tistim, ki ga izvajajo, prav nič koristilo, ker je delavstvo uverjeno in prepričano, da ga bo iz sedanjih neznošnih razmer rešila edino le njegova strokovna organizacija in ne tisti gospodje, ki hočejo nas »buteljne« narediti za »pametne« ljudi.

Tovariši, mi pa vztrajamo v borbi za naše zakonite pravice, oklenimo se še tesneje naše organizacije in vsi brez bojazni in strahu, ki je vseskozi nepotreben, kot en mož držimo skupaj, ker vse krivice in nezakonitosti se morajo na vsak način in v najkrajšem času odpraviti, saj je zato tukaj tudi državna oblast in zakon!

Delavec.

Deportacija naših izseljencev.

Izseljeniški komisariat v Zagrebu ponovno svari pred lahkomišelnimi poizkusi, da bi se hotel kdo mimo strogih ameriških zakonov po ovinkih vtihotapati v Združene države. Takih brezupnih poizkusov med našimi ljudmi še vedno noče biti konca, bodisi da so sami lahkomišelniki, bodisi da se dajo premamiti od brezvestnih agentov. Mnogi gredo navidezno v Kanado, a dejansko se nameravajo vtihotapati v Združene države. Pri tem se nekateri zanašajo na agente, ki jim obetajo svojo pomoč proti plačilu 70 do 100 dolarjev. Seveda vsi taki lahkomišelniki ljudje spričo odlično organizirane in čuječe ameriške doseljeniške službe padejo v roke ameriškim oblastem, ki jih obsodijo na zapor do enega leta in več in na denarno kazen do 10.000 dolarjev. Ko prestanejo kazen, jih deportirajo v domovino. Taka usoda je zadela letos že do 30. aprila približno 30 naših izseljencev, ki so se bili skušali vtihotapati v Združene države. Takih izseljencev sedaj tudi Kanada ne sprejema več. Nič boljše srečo nimajo tisti, ki skušajo priti v Združene države preko Mehike ali Kube. Noben razsoden človek zato ne bo po takih potih skušal priti v Ameriko.

10 letnica dr. Krekove smrti.

Ker že prihajajo vprašanja, kako proslaviti desetletnico smrti našega dr. Janca Ev. Kreka, sporočamo vsem podružnicam Krekove mladine in drugim našim organizacijam po posameznih krajih, da bo razposlala Krekova mladina v vse kraje, kjer je kaka naša organizacija, gradivo za to proslavo, in sicer: govor, deklamacije in navodila za večjo prireditev.

Tedenske novice.

Palača Delavske zbornice. Dela pri zgradbi palače Delavske zbornice na Miklošičevi cesti v Ljubljani hitro napredujejo. Cel kompleks zgradbe je dograjen že do prvega nadstropja in vsak dan vidno raste. Zgradba mora biti pod streho že do zime.

Stanovanjska beda je, kakor vse kaže, vedno večja. V Ljubljani so poleg šentpetrskega župnišča zopet nastale številne lesene kolibe in tudi drugod jih je vedno več. Kaj bo pozimi?

Osebe, ki se hočejo popolnoma posvetiti delu za treznost, naj se javijo »Sveti vojski« v Ljubljani, Poljanski nasip 10.

Knjižica »Prepevajte«, v kateri je zbranih 170 narodnih in drugih znanih svetnih pesmi, je pošla. Da zadosti vedno večjemu povpraševanju, bo »Sveta vojska« v Ljubljani knjižico izdala v novi nakladi. Naročila se že sedaj sprejemajo.

Velike poplave. V noči od nedelje na ponedeljek so povzročili v nekaterih krajih na Gorenjskem in Štajerskem navlivi velike poplave. Najhuje sta prizadeti Poljanska in Selška dolina. Obe Sori sta narasli tako, da sta dosegali mostniče mostov. Voda je izpodjedla na več krajih ceste ter odnesla mnogo lesa in druge imovine. V Savinjski dolini je napravila posebno mnogo škode Paka, ki je poškodovala vse mline in žage ter odnesla mnogo lesa in drevja. Savinja je po-

vzročila največ škode pri Mozirju in okolici, kjer je vdrla v več hiš, odnesla več mostov in brvi, raztrgala cesto in odnašala vse, kar je dosegla.

Zimski vojni red. S 1. oktobrom bo stopil v veljavo na železnicah zimski vojni red.

Usoda starega delavca. Pretekli teden so v Ljubljani opazili, da je nekdo skočil v Gradaščico. Ker je bila voda na tistem kraju zelo nizka, so ga hitro potegnili iz vode. Nesrečni mož, 65 letni Franc Gračner, je na policiji ves obupan potožil, da nima nobenih sredstev in da je zadnje dni vedno stradal, vsled česar je sklenil, da napravi svojemu težkemu življenju konec. Policija ga je oddala v bolnico, ta ga pa ni hotela sprejeti, ker je bil zdrav in ga je vrnila policiji. Nato so ga izročili magistratu, ki ga je poslal v mestno ubožnico.

Nesreča. Dne 5. septembra je v Laškem ponesrečil zidar Jožef Vale. Zaposlen je bil pri popravilu električnega droga, dotaknil se je električnega toka, ki ga je treščil z lestve. Poškodovana se mu je hrbtenica in prsni koš. Nahaja se v bolnici.

Revščina in bolezen sta stvari, ki spremljata delavčevo življenje. Iz ene se razvija druga. Zakaj sta ravno med delavstvom tako razširjeni? Slaba plača in draginja, ki brani delavcem, da bi se dovoljno hranili, in premala skrb za delavčevo zdravje, so vzroki revščine in bolezni. Koliko več bi se moralo storiti v tem oziru! Kdaj pridemo do tega? Ko se bo delavec spoštoval kot človek, tedaj smemo upati boljših in lepših dni. Zato pa je potrebno potrebna organizacija in izobrazba delavstva. Delavci, organizirajte se v »Jugoslovanski strokovni zvezi«!

Kaj bi bilo, če bi se nič ne pilo? Veliko srečnih družin, ki so zdaj nesrečne; veliko krepkih mož, ki so zdaj slabiči; mnogo veselih žena, ki so zdaj žalostne; mnogo zdravih otrok, ki so zdaj bolehniki, in mnogo večje blagostanje v delavskih družinah, ki ga sedaj ni.

Stavka v mariborski tkalnici končana. Stavka v tovarni Schonski-Zelenka, o kateri smo že poročali, je končana. Podjetje je zahtevalo delavk glede zvišanja plač ugodilo.

Samoumor vsled brezposelnosti. Na praznik Marijinega rojstva ob 4 zjutraj so našli ljudje, ki so šli k zgodnji sv. maši, nedaleč od križišča Kersnikove ulice z Velenjsko progo v Celju truplo 58 letnega delavca Antona Huša. Povožil ga je tovorni vlak, ki pride v Celje okrog 21. Na tir se je nesrečni Huš vlegel tako, da mu je vrat ležal na tračnicah in je potem vlak njegovo glavo popolnoma odrezal. Huš je šel v smrt, ker že od junija ni mogel najti službe in je bil brez vseh sredstev.

Konec štrajka lesnih delavcev v Splitu. Štrajk lesnih delavcev v Splitu, ki je trajal osem dni, je končan. Delavci so dobili 10 odstotno zvišanje plač.

Nesreča z možnarjem. V Spodnjem Grabnu pri Gorjah na Gorenjskem je 23 letni drvar Franc Pretnar streljal z možnarjem. Možnar pa je eksplodiral in Pretnar je dobil težje poškodbe po obrazu. V nevarnosti je njegov vid.

Novo poštno dopisnice. Ministrstvo za pošto in brzojav je izdalo v promet nove dopisnice po 50 par. Dosedanje dopisnice veljajo še nadalje, dokler ne poidejo.

Dve železniški nesreči v Zagrebu. Preteklo sredo zjutraj je v Zagrebu nek delavec tako nesrečno skočil z vozečega vlaka, da je prišel pod kolesa, ki so mu odrezala levo roko. Pol ure kasneje je na glavnem kolodvoru prijela lokomotiva prometnega uradnika in mu zadala težke poškodbe na glavi. Poleg tega je tudi ob levo oko.

Strela ubila 14 letnega dečka, dve kravi in dva konja. Pretekli teden so besnele po severni Hercegovini hude nevihte. V vasi Dulu je udarila strela v hlev kmeta Bjeliča in ubila 14 letnega sina, dve kravi in dva konja. Hlev je bil v trenutku v plamenih in je pogorel do tal.

Grozen umor. V vasi Lačarek pri Mitrovici se je 50 letni kmet Janković že dolgo časa prepiral s svojim sinom. Zadnji teden sta se oče in sin sporekla radi neke malenkosti in oče se je tako razjezil, da je navalil na sina in mu z nožem razparal trebuh. Nezavestnemu je nato razrezal prsa in mu izrezal srce ter šel na dvorišče k svoji ženi in ji ga vrgel pred noge rekoč: »Evo ti srce tvojega

sina!« Mati se je onesvestila. Prihiteli so sosedje in oddali zverinskega očeta orožnikom.

Od lakote onemogla. V Karlovcu so našli staro ženo, ki je bila tako onemogla, da je le s težavo še govorila. Ugotovili so, da je žena onemogla radi tega, ker že več dni ni ničesar zavžila. Prepeljali so jo v bolnico.

Krekova mladina.

Iz centrale. Mesečnih statistik za avgust še niso poslale podružnice: Vič, Zalog-Spodnji Kašelj, Sneberje-Zadobrova, Trbovlje, Celje, Moste, Hrastnik, Lesce, Zavrč. — Za julij pa jih tudi še ni od sledečih podružnic: Vič, Hrastnik, Lesce. Tajnikova dolžnost je, da mesečno statistiko čim prej odpošlje.

Krekovec in njegovo delo.

Mnogi se ponašajo, da so bili učenci, sodelavci in graditelji z dr. Krekom. Toda danes jih ni več na potu Krekovega duha. Takim hvalisanjem bi bil podoben član »Krekove mladine«, ki bi se ponašal, da je krekovec, njegovo srce bi pa bilo daleč od idej Krekove mladine.

Cilj Krekove mladine je isti kakor moža, katerega ime si je navzela: dvigniti brata delavca v prvi vrsti duševno, ga povesti v kraljestvo Kristusovega nauka. Vsled tega zahteva mladinska organizacija polnih in krepkih značajev. Taki značajci se pa ne ustvarjajo v gostilnah, kinih in sploh po zabavah. Tako ravnanje ni cilj Krekove mladine. Če bi pospeševali take razvade, bi zavajali mladino na pota sodobne poganske družbe. Naš cilj je doživeti Kristusa v naših dušah. Po Kristusu bo prišla v naša srca tista velika ljubezen, ki je edina sposobna, da spozna trpljenje tisočero brezposelnih, da se zanima za težave tavajočih mas, ki nimajo trdne zvezde vodnice, da kliče k sebi vse, ki so izkoriščani v privatnih in državnih podjetjih.

Zalostno je dejstvo, da je v splošnem delavska mladina podleгла razmeram sedanjega časa, da občuduje buržuja, mesto da bi se strnila in šla v sklenjeni fronti na delo za boljšo bodočnost delavskega stanu.

Današnja doba je ljubiteljica praporov in znakov, sporta itd. Prapor Krekove mladine pa naj bo pošteno, požrtvovalno in nesebično delo v delavskih organizacijah in med delavsko mladino in da se trudi, da se krščanske delavske organizacije širijo in tako krepke, da bodo sposobne, da se vsepovsod uveljavljajo, predvsem pa, da zajezijo pohlep po izkoriščanju delavskih mas. Krekovec.

Dopisi.

Kočevje. Pri nas se pridno dogotavlja nova moderna tekstilna tovarna. Lastnik tovarne je družba z omejeno zavezo. Prvi stroji so že na mestu. Tovarna bo izdelovala predvsem platnene izdelke, namizne prte, zavese, preproge itd. ter bo zaposlovala okrog 1500 delovnih moči. Delavstvo mora samo pozdravljati to novo moderno tovarno, boji se pa, da bo z moderno tovarno prišlo tudi moderno izkoriščanje delovnih moči, kot to vrši bombažna tovarnica »Jugočeška« v Kranju na Gorenjskem.

Zabukovca. Pri našem državnem rudniku se je začelo preganjanje naših rudarjev. Silijo se v pokoj še zdrave in čvrste. Posebno se godi krivica nekaterim, ker nimajo karentne dobe ali celo malo, na drugi strani se pa ne upokojijo dotični, ki imajo 30 let in še čez službe z izgovorom, češ, te pa mi rabimo. Dalje je ravnateljstvo rudnika v Zabukovci izdalo razglas, ki se glasi: Sprejme se 15 čvrstih vozačev; upoštevali se bodo rudarski sinovi. — A, ko so začeli domačini prihajati h gospodu šihthojstru prositi za delo in to v odsotnosti g. ravnatelja, ki je na dopustu, g. šihthojster ni hotel sprejeti niti enega domačinov. S tozadevno pritožbo smo se obrnili na rudarsko oblastvo, ker se s tem preziranjem domačinov vedno bolj veča stanovanjska beda in brezposelnost naših rezežev. Obrnili se bomo še na ministrstvo za šume in rude v Belgrad. O razmerah v Zabukovci bomo pa še obširneje govorili. — Opuščeni rudar.

Inserirajte v »Pravici«!

Mirko Kunčič:

Delavstvo in alkoholizem.

Statistika naših bolnic, hiralnic, umobolnic, jetnišnic itd. nam jasno dokazuje, da je alkoholizem največje socialno zlo baš za delavstvo. Koliko duševne in telesne delavske sile gre po raznih breznicah v nič! Brez pomisleka, brez razsodnosti se udaja delavstvo pijanskim strastem in hodi v državne zavode — umirat. Koliko življenjske tragike se skriva za tistimi mračnimi, zaduhlimi zidovi! Izmozgani obrazi, brezsojne oči, upognjeni tilniki, otopela duševnost — strašne posledice neurejenega, lahkomišljene življenja!

Delavstvo hira duševno in telesno; na njegovem potomstvu se vedno jasneje kažejo znaki degeneracije. Razni kompetentni državni faktorji držijo pri tem roke navskriž ter se zganejo iz svojega mrtvila le tedaj, ako je treba dovoliti novo koncesijo. Takrat prosilci dosežejo zaželjeno običajno v najkrajšem času, ker imajo oblasti pri tem na vidiku le nov vir dohodkov za državno blagajno. Niti v sanjah jim ne pride na misel, da je vsaka na novo podeljena koncesija nasprotno le nova obremenitev države. Vsakoletni ogromni izdatki za oskrbo jetnikov, umobolnih, tuberkuloznih, spolno bolnih itd. nam to potrjujejo. V Ameriki in na Finskem so državni pravočasno spregledali. Sijajno stanje današnjih državnih financ, zboljšanje socialnih in zdravstvenih razmer med delavstvom in med prebivalstvom vobče dokumentirajo pravilno razumevanje in rešitev alkoholnega vprašanja.

Dejstvo, da ima prohibicija v Ameriki največ zaslonbe baš v delavskih žedah, je značilno, a ne preseneča. Kakšen pekel vlada v družini, kjer mož dan za dnem, večer za večerom razmetava težko prisluženi denar po zloglasnih breznicah, bi vedele v vseh strahotnih potankostih povedati le delavske žene-mučenice. Ni čuda torej, da se ameriške žene oklepajo alkoholne prepovedi s srcem in dušo in vztrajajo neomahljivo na stališču stalne obdržitve prohibicije. Še niso popolnoma zaceljene rane, še ni popolnoma pozabljeno vse gorje in trpljenje — komaj šest let je preteklo od dneva, ko se je prohibicija uzakonila — ki je bilo nekdanj njih vsakdanji delež. Zato so vsa krčevita prizadevanja privržencev alkoholizma streti vezi, zrahljati temelje, na katerih prohibicija stoji, le brezplodni, klavni eksperimenti, posebno še zdaj, ko so dobile že tudi žene volivno pravico. Prohibicija je postala za Ameriko in Finsko nujna življenjska potreba, preko katere ne moreta več.

Pri nas je vprašanje socialne bede še vedno najbolj pereče. To vprašanje je v tesni zvezi z alkoholnim vprašanjem. Dokler slednje ne bo rešeno, tudi bede v delavskih družinah ne bo konec! Žal je pri nas baš delavski stan tisti zakrnjeni del celote, ki je za nauke in pouk od strani treznostnih društev najmanj dostopen. Na vsak tak poizkus — vplivati nanje v duhu treznosti — te zavrnejo: »Kje drugje naj iščemo razvedrila in počitka po dolgem in napornem dnevnem delu? Radi bi poznali tistega, ki nam zvečer niti kozarca vina ne privoščil«

Da, prav imate; tudi voditelji treznostnega pokreta in njih zavedni člani so tega mišljenja. Vsako delo je svojega plačila vredno. Toda potrkajmo si na prsa in priznajmo, prijatelji: čistega, dostojnega, res osvežujočega, blagodejnega razvedrila in počitka v krčmah nikoli ne iščemo in tudi ne najdemo! Strast po uživanju, lov za vsemogočimi nasladami, prikrita želja, da se slaba nagnjenja v nas na svobodno in široko razpasejo so in ostanejo edini vzroki, ki nas ženejo iz krčme v krčmo, od litra do litra. Ideali se po breznicah pač niso in ne bodo gojili. Pravega, v srce segajočega veselja in odpočitka trudnim udom nam tudi ne more dati sredstvo, ki je že po svojem bistvu eno izmed najhujših strupov za človeško telo — alkohol. Zavžita opojna pijača trenutno res izsili v nas občutek duševnega in telesnega ugodja, poživljenje, razgibanosti, toda takoj sledi reakcija: težko kot svinček se nam razleže po krvi, srce prične delovati naporno in nemirno, v vsem

NAJBOLJŠA

kolesa in šivalni stroji

in švicarski pletilni stroj »Dobie« je edino

JOSIPA PETELINCA

znamke »Gritzer«, »Adler« za rodbino, obrt in industrijo. — Pouk vezanja brezplačen. Ugodni plačilni pogoji.

Ljubljana — poleg Preferenovega spomenika. Telefon števil. 913. Večletna garancija.

našem mišljenju, čuvstvovanju in dejanju se pojavijo znaki bolečnega, razdraženega, nenaravnega stanja; zaman se borimo proti neznoznemu občutku podvojene utrujenosti, vseobče duševne in telesne oslabelosti. In kaj šele drugi dan! Izpit obraz, ugasle oči, temne zareze pod njimi, omotična slabost, hud glavobol, za polovico zmanjšana delazmožnost — so posledice slepe vere v alkoholove dobrote.

Tovariši, tovarišice! Oklenite se z ljubeznijo in vnemo našega kulturnega društva! V stremiljenju za njegovo uspevanje, v intenzivnem delu za njegov razmah bomo našli razvedrila, nove duševne pobude po dokončanem delu. Z rednim posejanjem društvenih sestankov, predavanj, dramatičnih vaj itd. se bomo odpočili telesno in duševno, si izobrazili um, vzgojili srce za vse dobro, plemenito in prave življenjske smotre dovezetno. Naše geslo bi moralo biti vedno in povsod: proč z alkoholnimi točilnicami, ki nas izmzgavajo, napravljajo telesno in duševno nesposobne za dovršitev vzvišenih nalog, ki smo si jih zažrtali v svoj program! Proč z alkoholom, ki je vir brezmejnega zla in najhujši sovražnik delavske solidarnosti! Proč z alkoholnim kapitalom, ki je zrasel iz naših žuljev, našega znoja, naše krvi! Z novim ognjem v boj za svoje pravice! Zgodovina nam dokazuje, da se s praznimi, po zavžitem alkoholu smrdečimi frazami, debatami, polemikami in prostaškimi zabavljanjem ne doseže ničesar! Besede, izgovorjene v zakajenem gostilniškem ozračju — ostanejo besede. Le ideje, po-

rojene iz treznega zaključka, zdrave avtokritike, nosijo v sebi kal življenja. V teh je naš spas. Zato, tovariši in tovarišice: na delo za razmah treznostne misli med našimi vrstami! (Z vsemi tozadevnimi navodili in nasveti nam je rađevolje na razpolago »Sveta vojska« v Ljubljani, Poljanski nasip 10. Organizirajmo se pri njej! Interesi našega stanu zahtevajo to.)

Kadim:

1. Ker je moje zdravje krepko in se moram torej potruditi, da se ga čimprej iznebidim;
2. ker hočem, da postanejo moja pljuča dimnik — kot pest na oko;
3. ker imam preveč denarja in ne vem kam pametno z njim, — pa ga v zrak izpiham;
4. ker imam toliko preveč časa in ne znam nič bolj pametnega počenati;
5. ker nočem imeti nobenega obzira na soljudi in jim s kajenjem kužim zrak;
6. ker tudi drugi kade in moram kot hlapčevska duša budalosti drugih posnemati;
7. ker sem kaditi začel in sem tak slabič, da nehati ni morem. (Iz »Christlich-deutsche Turnjugend«.)

Torej! Mesto za tobak, denar v delavski hranilnici, pa boste kdaj kaj od tega imeli. Milijoni in milijoni gredo za tobak, za dim. Kakšno nesposobno uničevanje narodnega premoženja in zdravja. Torej: Ne zapravljati — štediti!

Razno.

Odbor za zatiranje revmatizma se je ustanovil v Amsterdamu. V njem sede priznani strokovnjaki iz Londona, Amsterdamu, Berlina, Pariza, Kopenhagna, Štokholma, Dunaja itd. Namen odbora je znanstveno preiskati vzroke revmatizma in poiskati učinkujoča sredstva zoper to ljudsko kugo.

Roparji napadli vlak in ga zažgali. V bližini postaje Giararocca v Južni Ame-

riki so roparji napadli osebni vlak. Banditi so poznike oropali, nato pa vlak zažgali.

Zalostno poglavje iz svetovne vojne. Nedavno so odkrili v Dinantu v Belgiji dva spomenika: enega v spomin francoskim vojakom, ki so padli leta 1914 v vročem boju za mesto, drugega pa v spomin belgijskim prebivalcem, ki so jih nemške čete pomorile. Postavitelj drugomenjenega spomenika je izzvala v nemških in francoskih listih obširne debate o dinantskem masakru. Iz teh debat posnemamo, da so ustrelili Nemci, ko so zavzeli mesto, brez sodne preiskave in brez sodbe vsega skupaj 674 civilnih oseb, med temi: 44 starcev v starosti od 65 do 88 let, 69 žensk v starosti od 16 let dalje in 50 otrok v starosti od treh tednov do 15 let. Torej so zverli v človeški podobni pobijale dojenčke v maternem naročju! Fuj vojna!

V spanju prehodil 8 kilometrov. V romunski vasi Ourou pri Czernovicah živi Vasile Pantea. Nedavno je Pantea sredi mesečne noči v spanju nenadoma vstal ter jo mahnil proti strmi gori Ousol, ki jo prepleza sicer le dobro treniran hribolec. Pantea je prišel brez vsakega napora na vrh. Ko se je na drugi strani vračal v dolino, so ga opazili pastirji, ki so ga zbudili. Izkazalo se je, da je prehodil Pantea v spanju 8 kilometrov dolgo pot ter prebredel med poljo reko Bistrico, ne da bi se količkaj zavedel.

Skrb za zdravje.

Spanje pred polnočjo. Večkrat se povprašanje, katero spanje je boljše, ono pred polnočjo ali ono proti jutru. Vemo, da je spanje lahko plitvo ali globoko in je med obema skrajnima položaja mnogo stopenj. Spanje ima namen človeka okrepčati. V koliko more spanje ta namen doseči, zavisi od globokosti in dolgotrajnosti spanja. Slednje se giblje pri zdravem človeku okoli osem ur, pri otrocih več, v starosti manj. Ker je konec spanja časovno točno omejen radi začetka delovnega časa in leži med 6 in 7 zjutraj, zato se tudi ne da spreminjati začetek spanja, da je dolgotrajno spanje za-

dostna. Najgloblje je spanje v prvi in drugi uri potem, ko smo zaspali, ako smo legli spet najmanj poldrugo uro pred polnočjo. Nato se spanje popliti in ostane enakomerno do 6 zjutraj, ko se človek sam od sebe zbudi. Ako pa leže kdo po polnoči in mora vstati zjutraj ob običajni uri, se ne prespi zadostno, ker mora biti iz spanja zburjen. Spanje je tudi nepravilno, ako ležemo utrujeni, namesto, da bi se odpočili v čuječem stanju.

Za kratek čas.

Trden dokaz. Zagovornik: »Ali vam je tat vse pokradel?« — Priča: »Ne vsega; nekaj srebrnine sem še našel!« — Zagovornik (porotnikom): »To kaže zadostno, da moj varovanec ni tatvine izvršil, kajti on vselej vse pobere!«

Sodnik ciganu: »Ali vam je znano, da je pes, ki ste ga gospej baronki ukradli in snedli, veljal 700 Din?« — Cigan: »Pa mi imel zato nič drugačne slasti!«

Je res. Mož pride ob treh zjutraj domov in žena ga dobro okrega. On pa se smeje in pravi: »Ljubá moja, ali bi ne bila ura tudi tri, če bi bil ostal doma?«

Poznata se. »Tj pa gotovo nimaš dvajset dinarjev,« je nagovoril gledališki igralec drugega, češ, da bi mu jih posodil. — »Kdo pa ti je to povedal?« je odgovoril oni.

Pri zasliševanju. Sodnik: »Kako ste vendar mogli odnesti težko železno blagajno?« — Zatoženec: »Če vam tudi povem, gospod sodnik, vi tega ne izvršite!«

Užaljena nedolžnost. Gospod: »Zakaj jokaš, Julija?« — »Kaj ne bi, ker me hočejo očrniti. Gospa trdijo, da sem tri srajce vzela, pa sta bili le dve!«

Molččnost. Gospod postreščku: »Nesite mi uro zastaviti! Jaz vas pa tukaj za oglom počakam — toda ne povejte nikomur!« — Postrešek: »Bodite zagotavljeni, od mene nihče nič ne izve! Ni še tega teden dni, ko sem tudi gospej baronovki njene dragulje nesel zastaviti — od mene se nič ne izve!«

Vrednost denarja. Za 100 nemških mark dobiš 1352 Din, za 100 hr 308 Din, za 1 dolar 56,50 Din, za 100 francoskih frankov 223 Din, za 100 češkoslovaških kron 168 Din, za 100 šilingov 800 Din.

Vsak zaveden somišljenik je član

I. delavskega konzumnega društva v Ljubljani.

Vsaka varčna gospodinja kupuje vse pri svoji lastni zadrugi. --- Vsak dober računarski more izračunati, da se kupi najceneje v našem konzumu.

Franz Herwig — S. A.:

Sveti Boštjan iz predmestja.

Moderna svetniška legenda.

Boštjan je sedel pozno v dan, kakor že često, na drugi terasi samostanskega vrta in strme zrl na veletok, ki je drvel v ostrem loku, zelen, penast in glasno šumeč ob vznožju skal. Sivolas, upognjeni prior je na spodnji terasi rezal ocvetele rože in jih zbiral v pletenico. V šumenju vode, katerega odmev se je odbijal ob onstran strmo se dvigajočem gozdnatem hribu, skoraj ni bilo čuti. Za temnim hrptom Boštjanovim, na najvišji terasi, preko katere je visela skala, odeta v raztrgano odelo hrastovega grmičja, je stala sokolova kletka. Rumene oči ptičev so strmele visoko v praznino; izza mrežaste strme ječe je silil močan vonj nesnagne, na pol gnilih živalskih trupel, upora in neupogljive divje jeze v negibni zrak. Boštjan je razklenil v naročju počivajoče roke in segel po brevirju, kakor da išče opore. Dan sv. Janeza Zlatoustega je zahteval berilo desetega poglavja po Mateju. Menih je zaprl oči, kot iz potrebe po zbravnosti, zatem je začelo oko hiteti preko vrstic. Tu je bilo pisano črno in neizprosno: »Ecce, ego mitto vos sicut oves in medio luporum.« Glejte, pošljem vas kot jagnjeta med volkove!

V tem hipu je prešinila Boštjana vroča luč, kakor meč. Pustil je, da mu je knjiga zdrknila in dvignil nehote roke, da se ubrani presilnemu.

Beseda, spočeta v silnem žaru, je pričela sevati iz notranjih globin, srce se je iznenada oživilo in trepetalo razburjeno z rastočo naglico. Nankraf je prejel Boštjan videnje.

Videl je nezmerno tolpe volkov, v silni gruči med seboj se popadajočih; velikanske nebotično ognjene peči so rasle iz gneče kvišku in sopihale črno, rumeno, zeleno soparo, ki je bila kot grgrajoči glas: Tukaj so, to so volkovi, tu narašča povodenj volkov! — Menih je čul rjovenje povodnji, ne to nikakor ni bila velereka, ki je že dvanaest let šumela v ušesih, bila je nova povodenj, rastoča povodenj volkov. Toda kje so bili apostoli, jagnjeta, katerim je bil Kristus dejal: »Pojdite!«? Boštjan je napeto gledal, toda ni jih videl. Kje so bili učenci, katerim je bilo naročeno: »Pridigujte vsemu živemu!« Nimajo poguma in vere stopiti v peneče se valove povodnji, kot Gospod na jezeru Tiberias? Čemu sedim tu, na ograjenem otoku, po lastnem zveličanju hrepenječ, jaz samoljubeč? Moj Bog, dvanaest let sedim že tu in zunaj besni in ruče Antikrist in morda bi sedel še nadaljnjih dvanaest let, morda do konca življenja, da ni moje duše predrl sedaj tvoj ognjeni meč, o Gospod!

Vstal je v prožnem zaletu; sokol za njim se je frfotaje stresel. Boštjan je po stopnicah odšel na spodnjo teraso in stopil pred priorja. »Glej, moj sin,« je dejal ta, »kako toplo žare moje rože. Dolgo so odlašale in mislil sem že, deževno vreme, mrzli vetrovi, so jim docela pregnali veselje do cvetja. Toda pride prava ura in razbrste se z močjo in stoterno. Duh veje, kjer hoče.«

»Oče,« je odvrnil Boštjan, »prosim te, da mi poveš, komu so namenjene besede: 'Učite vse narode!' in 'Pošljem vas kot jagnjeta med volkove,' in kaj je razumeti v besedi 'vse narode' ter kdo se primerja z volkovi.«

Prior je odvrnil: »Učenci so bili, ki so bili razposlani in poslanstvo velja za vse naslednike učencev. Smisel besede 'vse narode' je jasen, in

kar se tiče volkov, so brez dvoma mišljene s tem fiste divje in neukrotljive duše, ki so potrebne zato, da imamo mučence.«

»Ali pa so,« tako je vprašal Boštjan dalje, »učenci in njih nasledniki sledili klicu?«

»Brez dvoma,« je odvrnil stari menih. »Ali ti morda ni znano, moj sin, da so šli sveti možje med črne, rumene in rjave pogane — kakor jagnjeta med volkove?«

»Ali pa je,« je nadaljeval Boštjan, »prav toliko mož vse zapustilo in šlo med bele pogane?«

Prior je zmajal z galvo in dejal: »Kako čudno vprašanje, moj sin! Saj je vendar vsak duhovnik tak mož!«

»Ali je res?« je vprašal mladi menih. »Ali gre res kakor jagnje v kletko volkov? Ali ne obstane le bolj od daleč, kjer komaj še čuje renčanje volkov? Ali se ne varuje zelo previdno, da ne pride preblizu njih vroči sapi? Kje so učenci Jezusovi, ki na trgih in pred mestnimi hišami o Njem govore, ki se družijo z zvermi, skupno v isti kletki, in gredo nepoklicani k belim poganom ter jih z brati nagovarjajo? Ali ne sede vse bolj v svojih, lepo urejenih sobah in čakajo, da pridejo volkovi? Mar ne stojte v svojih močno obdanih cerkvah in čakajo? Sedite v svojih skrbno zaprtih spovednicah in čakajo na volkove! Resnično čakajo in ne bo jim treba več dolgo čakati, in pridejo volkovi kot povodenj in tisti, ki so čakali, bodo s svojimi sobami, cerkvami in spovednicami vred odplavljeni in odtrgani! Ali jim ni njihovega telesa skrb in lagodnost več kot postava božja? Ali ne ljubijo samih sebe bolj kot neumrljive duše svojih bratov, ujetih v volčja telesa?«

(Nadaljevanje.)